

Predrealizam

miercuri, 10 iunie 2009

Za vrijeme ilirskog pokreta, hrvatska mlada inteligencija, i ne samo, bori se svim svojim snagama protiv sve ja eg nametanja ma arskog jezika i opstojanja hrvatskog jezika. Godine 1848. nakon što je gra anska revolucija u Ma arskoj poražena, utjecaj Austrije raste na cijelom podru ju koje je ona u to vrijeme obuhva ala a u vršuju se i novi politiki odnosi na tim prostorima. Tada se može zabilježiti i kraj hrvatskog nacionalnog i kulturnog preporoda, dok hrvatskom narodu prijeti nova i ve a opasnost: germanizacija. 1850. godine, u Hrvatskoj je uveden Bachov apsolutizam. To je razdoblje izme u 1850. i 1859. godine nazvano po imenu austrijskog ministra Alexandra Bacha za režim u tadašnjoj Austro-Ugarskoj poznat po centralizaciji i germanizaciji. U Hrvatskoj je ukinut Sabor, samouprava županija, a uveden je njema ki kao službeni jezik.

U ovakvim neprilikama javlja se i pitanje hrvatske opstojnosti. U vrijeme žestoke ma arizacije vo e ilirizma priklanjaju se Austriji. Nekat gorljivi protivnici Ma ara (Ljudevit Vukotinovi i Bogovi) postaju istaknuti ma aroni, misle i da je to prikladan na in borbe protiv germanizacije. Godine 1860. objavljena je Listopadska diploma koja vra a u Hrvatsku parlamentarni život i nacionalno-politi ku aktivnost. Mjesec dana nakon proglašenja Diplome (24. studenog 1860.) hrvatska mladež je "isfu kala" njema ko kazalište i izbacila njema ki jezik s hrvatske pozornice. Na banskoj konferenciji (26. studenog 1860.) iznesen je politiki program: ujedinjenje svih hrvatskih zemalja, uvo enje hrvatskog jezika u javne poslove, ostvarivanje hrvatskog dvorskog ureda u Be u, imenovanje dvorskog kancelara koji e kralju predložiti sedam velikih župana za Hrvatsku. U Hrvatskoj djeluju politike stranke. Nekadašnji ilirci osnivaju Narodnu stranku (Josip Juraj Strossmayer, Ivan Mažurani , Ivan Kukuljevi Sakcinski i dr.). Manjinsku stranku ine unionisti (nekadašnji ma aroni). Na politiki pozornici pojavljuje se Stranka prava. Ona traži teritorijalnu cjelovitost i potpuni suverenitet hrvatske države. Poziva se na hrvatsko državno pravo. Uz Stranku prava prisao je i velik dio hrvatske mladeži. Njezin vo a bio je Ante Star evi koji zastupa radikalno hrvatstvo, suprostavlja se ilirstvu, jugoslavenstvu i srpstvu. Hrvatski sabor 1861. je donio nekoliko važnih zakona: o upravnom ure enju, o nastavnom programu za osnovnu i srednju školu, o narodnome muzeju, o akademiji znanosti i umjetnosti, kazalištu itd. Posebna pozornost pridana je hrvatskome jeziku, tj. njegovu imeni u uporabi. Ivan Kukuljevi je prvi održao govor na hrvatskome jeziku u Hrvatskom saboru. Sve do tada se govorilo latinskim jezikom.

Kad je 1849. g. prestala izlaziti Danica, isto tako i Zora dalmatinska, Hrvatska je ostala bez književnih asopisa. Tek 1852. Mirko Bogovi pokre e asopis Neven, koji je u pedesetim godinama jedini književni asopis. Pedesetih godina nastaje smjena književnih naraštaja. Ilirci se povla e iz književnog života, neki od njih su umrli, a neki se uklju uju u politiki život (Ivan Mažurani). Novi književni naraštaj objavljuje u Nevenu.

Mirko Bogovi isti e se me u predstavnicima toga naraštaja kao pripovjeda , pjesnik i dramati ar. U dramama Frankopan, Stjepan, posljednji kralj bosanski i Matija Gubec, kralj selja ki, obra uje motive iz hrvatske povijesti.

Novo ime je Janko Jurkovi , pripovjeda , pjesnik, feljtonist i dramati ar. Osobito je zna ajan njegov novelisti ki rad. Gra u za svoje novele Pavao uturi i dr. uzimao je iz svakidašnjeg života. Jurkovi je bio pristaša realizma u književnosti. Likove svojih djela stvarao je prema živim modelima.

Ante Star evi zapo eo je kao pjesnik u Danici, kasnije je pisao feljtone, putopise, kritike i drame. Najizrazitiji je kao feljtonist - Pismo magjarolacah.

Za razvoj dramske književnosti i hrvatskog kazališta zaslužni su Dimitrija Demeter, Josip Josip Freudenreich, kazališni pisac, glumac i redatelj.

Godine 1868. August Šenoa postaje dramaturgom Hrvatskog narodnog kazališta i u repertoar uvrštava slavensku i francusku dramu te zastupa realisti ki pravac. Za njegova je ravnanja u Kazalištu ustanovljena i stalna opera pod vodstvom Ivana Zajca. Šezdesetih godina je Šenoa uao u književnost, te je on središnja osoba po ijem se imenu to razdoblje naziva Šeninim dobom.